

Drzewa i krzewy iglaste

Władysław Bugała

Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne

Spis treści

Krótkie wiadomości o uprawie
drzew i krzewów iglastych 7

Systematyka i krótkie wiadomości o morfologii
roślin nagozalążkowych 14

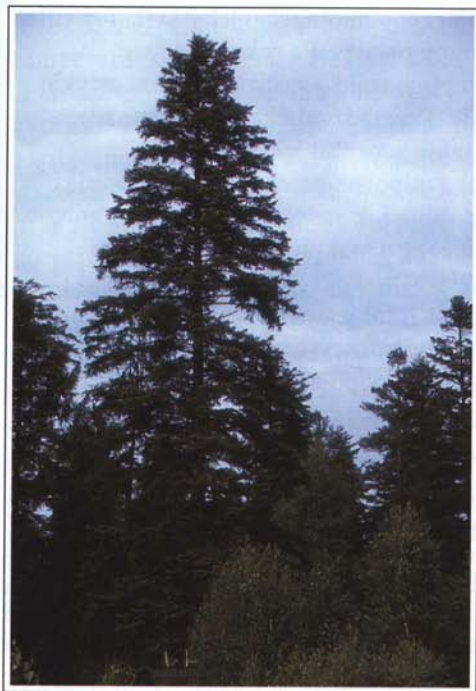
- Abies* — jodła 25
- Calocedrus* — cedrzyniec 51
- Cedrus* — cedr 53
- Cephalotaxus* — głowocis 57
- Chamaecyparis* — cyprysik 59
- Cryptomeria* — szydlica, kryptomeria 78
- Cupressocyparis* — cyprysowiec 80
- Ephedra* — przęśl 83
- Ginkgo* — miłorząb 86
- Juniperus* — jałowiec 91
- Larix* — modrzew 117
- Metasequoia* — metasekwoja 129
- Microbiota* — mikrobiota 132
- Picea* — świerk 133
- Pinus* — sosna 164
- Pseudolarix* — modrzewnik 199
- Pseudotsuga* — daglezja, jedlica 200
- Sciadopitys* — sośnica 206

- Sequoiadendron* — mamutowiec,
sekwoja 209
- Taxodium* — cypryśnik 212
- Taxus* — cis 217
- Thuja* — żywotnik, tuja 228
- Thujopsis* — żywotnikowiec 246
- Torreya* — czwórczak, torreja 249
- Tsuga* — choina 251

Zestawienia gatunków i odmian
według różnych cech 258

Literatura 262

Skorowidz polskich i łacińskich nazw roślin 263

— *Abies alba*
 — stare drzewo
 w Górach
 Świętokrzyskich
 (fot.
 W. Danielewicz)

wane jeszcze fragmenty lasów jodłowych znajdują się w Górach Świętokrzyskich (Puszcza Jodłowa) oraz w Karpatach i na Roztoczu. Od kilkunastu lat znane jest niepokojące zjawisko zamierania jodły w Europie Środkowej, również w Polsce. Przyczyną są niekorzystne i coraz głębsze zmiany w naturalnym środowisku, spowodowane przemysłowymi zanieczyszczeniami powietrza i gleby. Wielu autorów wskazuje też na gwałtowne obniżanie się poziomu wód gruntowych, spowodowane gospodarką człowieka (melioracje) oraz coraz uboższymi opadami atmosferycznymi.

Uprawa i zastosowanie. Poza granicą naturalnego zasięgu rzadko uprawiana i właściwie bez większego znaczenia dla terenów zieleni. Jest wrażliwa na niskie temperatury, przemarza podczas bardzo surowych zim, kiedy temperatura spada do -30°C i niżej. W młodości wymaga ocienienia. Jest bardzo wrażliwa na suszę i wszelkie zanieczyszczenia powietrza. Pewne znaczenie

Chamaecyparis pisifera
'Filifera Aurea'
(fot. E. Szubert)

- **'Filifera'** (odm. nitkowata) — niewysokie drzewa (3—10 m) o szerokostozkowatej lub kopiaistej, luźnej koronie. Gałązki nitkowato wydłużone i zwisające, pokryte szarozielonymi igłami typu przejściowego. Wytrzymała na niskie temperatury. Pochodzi z Japonii. W Polsce dość często spotykana i rozmnażana w niektórych szkółkach.
- **'Filifera Aurea'** (odm. nitkowata złocista) — wolno rosnący, szerokostozkowaty krzew lub niewysokie drzewo (3—5 m) o gęstej koronie. Młode przyrosty zwisające, silnie wydłużone, intensywnie złocistożółte, zimą żółtozielone. Cenna, efektowna odmiana złocista, dość wytrzymała na niskie temperatury.
- **'Plumosa'** (odm. pierzasta) — drzewo wysokości do 20 m, o luźnej, stożkowatej koronie. Gałązki pierzaste, pokryte drobnymi łuskami i szpilkowatymi igłami (forma przejściowa), zielone, w zimie brunatniejące. Stosunkowo wytrzymała na mro-

Rośliny jednopienne. Kwiaty wiatropylne, męskie w luźnych, zwisających gronach lub wiechach, żeńskie stojące na gałązkach pojedynczo. Szyszki kuliste lub cylindryczne, długości do 2,5 cm, złożone z 20—30 zdrewniałych łusek, ciemnobrązowe, zwisające na dość długich trzoneczkach (2 cm). Dojrzewają w pierwszym roku i opadają w całości. Nasiona drobne, spłaszczone, oskrzydłone, długości 4—6 mm.

Występowanie. Chiny środkowe — w prowincjach Sichuan i Hubei. Rośnie na bardzo ograniczonym terenie, na glebach wilgotnych i podmokłych, często nad brzegami strumieni oraz wśród pól ryżowych. W górach dochodzi do wysokości 2000 m n.p.m.

Uprawa i zastosowanie. Metasekwoja została znaleziona po raz pierwszy w Chinach w 1941 r. przez T. Wanga. W kilka lat później pierwsze nasiona sprowadzono do Europy i Stanów Zjednoczonych. Do Polski pierwsze nasiona zostały nadesłane w 1948 r. z Anglii (z Kew Gardens w Londynie) i pochodziły one z pierwszej partii nasion przywiezionej do Europy. Pierwsze siewki z tych nasion (zostały podzielone na 3 części) otrzymano jednocześnie w Krakowie, Warszawie i w Arboretum Kórnickim. Po kilku latach ostrożnej początkowo uprawy (nic nie wiadano o wymaganiach tego drzewa) i troskliwego zabezpieczania na zimę, młode rośliny zostały wysadzone na miejsca stałe w kolekcjach, gdzie rosną do dzisiaj. Wyrosły one już w drzewa wysokości około 20 m. Rosną bardzo dobrze i bez okrycia doskonale wytrzymują nawet bardzo surowe zimy.

Na podstawie obserwacji prowadzonych w naszym kraju, w ogrodach botanicznych i arboretach, przez blisko 50 lat, można stwierdzić, że metasekwoja w sprzyjających warunkach jest drzewem szybko rosnącym, wytrzymałym na mrozy i odznaczającym się małymi wymaganiami glebowymi. Najlepiej rośnie na glebach wilgotnych, nawet podmokłych, w pobliżu wód oraz w miejscach nasłonecznionych. Dobrze rośnie na glebach torfowych (w Arboretum Kórnickim na podmokłych, torfiastych łąkach). Jest dość wytrzymała na zanieczyszczenia powietrza. W środkowej i wschodniej Polsce (na wschód od Wisły) młode okazy mogą przemarzać w czasie surowych zim i wymagają zabezpieczenia na zimę.

Metasekwoja nie została u nas jeszcze szeroko rozpowszechniona w uprawie. Jest jednak drzewem bardzo oryginalnym i efektownym i nie powinno jej brakować w żadnym parku. Szcze-

Profesor dr hab. Władysław Bugała od ponad 50 lat ściśle związany jest z Arboretum Kórnickim. Jako pracownik naukowy Instytutu Dendrologii PAN w Kórniku położył wielkie zasługi w zachowaniu, uzupełnianiu i rozbudowie kolekcji drzew i krzewów.

Znacznie powiększył kolekcje takich roślin, jak: topole, lilaki, jabłonie ozdobne, a przede wszystkim różaneczniki i azalie. Był inicjatorem utworzenia w Kórniku kolekcji krzewów wrzosowatych i drzew iglastych w środowisku leśnym (w Lesie Doświadczalnym Zwierzyniec). Zajmował się hodowlą i selekcją nowych odmian drzew i krzewów (jaśminowce, lilaki).

Jest współautorem pierwszego polskiego podręcznika dendrologii (*Drzewoznawstwo*, PWN 1955), autorem książki *Drzewa i krzewy* (PWRiL 1979) oraz autorem licznych innych publikacji naukowych i popularnonaukowych z zakresu dendrologii.

Przez wiele lat sprawował funkcję dyrektora Instytutu Dendrologii PAN w Kórniku, a następnie kuratora Arboretum. Już od 20 lat przewodniczy Sekcji Dendrologicznej Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Jest członkiem Komitetu Botaniki PAN oraz wielu rad naukowych, m.in. Ogrodów Botanicznych w Poznaniu, Łodzi i Warszawie Powsinie.